

Empirikerne vs. rasjonalistene

- Empirikerne: kunnskap kommer gjennom erfaring (John Locke: tabula rasa)
- Rasjonalistene: medfødt kunnskap (Platon, Descartes: den medfødte kunnskapen aktiveres gjennom logisk tenkning)

John Locke 1

- Ord
 - Tegn for enkeltindividers idéer
- Kunnskap
 - Kunnskap erverves gjennom sansene
- Kommunikasjon
 - Vellykket kommunikasjon: talerens ord gir mottakeren samme idé som taleren har

John Locke 2

- Kunnskap = idéer
 - Bevisstheten (the mind) inneholder en samling idéer
- Erfaring
 - Bevisstheten er ved fødselen en "tabula rasa"
 - Erfaringer "skrives" på tavlen
- "Simple ideas of sensation"
 - Enkle idéer dannes via de fem sansene
- "Simple ideas of reflection"
 - Enkle idéer dannes via opplevelsen av egne tanker

John Locke 2 forts.

- Enkle idéer kombineres til mere komplekse
- Ord representerer idéer ikke objekter
- Språk = handling (gjøre egne idéer tilgjengelige for andre)
- Ord: et arbitrært lydlig tegn for en idé
- Idé: mentalt tegn for et objekt
- Noen ord uttrykker forholdet mellom idéer (f.eks. preposisjoner og konjunksjoner)

Forholdet mellom språk og tanke:

Condillac

- Utviklingen av evnen til å tenke avhengig av utviklingen av språket
- Tre ulike typer tegn:
 - Tilfeldige tegn (f.e eks. tilfeldige, individuelle assosiasjoner)
 - Naturlige tegn (latter, gråt)
 - Institusjonelle tegn (kunstige tegn): viljestyrte dannelser (f.eks. tilfeldige navn på objekter: ”pute”, ”tak”): gir språkbrukeren viljestyrt kontroll over tanken

Forholdet mellom språk og tanke: Condillac forts.

- Institusjonelle tegn:
 - laget etter naturlig analogi
 - er ikke arbitrære
 - For å forstå det institusjonelle tegnet må man ta utgangspunkt i det opprinnelige naturlige tegnet

Hvorfor er språk ulike?

- Wilhelm von Humboldt:
 - Hvorfor har ulike folkegrupper ulikt språk?
 - Hva bestemmer et språks utviklingshistorie?
 - Hvorfor har ulike folkegruppers språk den (ulike) strukturen de har?
 - Hvilken innvirkning har disse ulike språkstrukturene på de folkegruppene som bruker språket?

Hvorfor er språk ulike? (forts.)

- Språk rangeres på en skala fra ”perfekt” til ”mangelfullt”
- Språkteori knyttet til rase: en form for rasedeterminisme

Forholdet mellom språk og tanke

- Tenking umulig uten språk
- Tankeprosessen og språkprosessen uavhengig av hverandre
- Språkstrukturer påvirker tanken

Evidens for tankens uavhengighet av språket

- Vi har alle merket at vi av og til ikke klarer å sette ord på tanken
- William's syndrome

William's syndrome

- Bedre språk enn intelligens:
 - You already got it working
 - They just ask for money
 - If they get in trouble, they'd have a pillow fight
 - She's the one that walks back and forth to school
 - She keeps both of the ribbons in her hair
 - I find pictures that are gone
 - She must've got me up and thrown me out of bed
 - It's what I do
 - I wanna hear one more just for a change

William's syndrome forts.

S: . . . tell us what she looks like.

R:She looks like she has blonde hair.

S: What colour is blonde?

R:Black.

S: How does she wear her hair?

R:She wears it in a pony tail.

S: How long is it?

R: It's big around her pony tail.

William's syndrome forts.

S: When she takes her pony tail out, how long is it?

R: It's wh, shorter.

S: Shorter than what?

R: Like whiskers.

S: Is it as short as yours?

R: Yes.

S: How can she get it in a pony tail?

R: She can get a pony tail from someone else.

William's syndrome forts.

D: Hi, Rick.

R: Hi.

D: Good to see you.

R: *Good to see you, too.*

D: Wanna turn the page:

R: *Sure, Dan, I'll turn.*

(Etter å ha hørt på en kassett med musikk)

M: How'd you like it?

R: I think it looks all right.

Lingvistisk relativitet vs. lingvistisk rasjonalitet

- Ling. Relativitet
 - Språkstrukturen bestemmer tanken
 - Alle språk reflekterer hensikten med bruken - det å uttrykke tanker
 - Alle språk har en rekke felles strukturelle prinsipper, men varierer med hensyn på hvordan disse utnyttes
- Ling. Rasjonalitet
 - Tankens struktur bestemmer språkets struktur

Benjamin Lee Whorf

- Språket former tanken
 - Lingvistisk determinisme: språket styrer kognitive prosesser
 - Lingvistisk relativitet: tankeprosesser varierer fra språk til språk

Whorf:

- We dissect nature along lines laid down by our native languages. The categories and types that we isolate from the world of phenomena we do not find there because they stare every observer in the face; on the contrary, the world is presented in a kaleidoscopic flux of impressions which has to be organized by our minds - and this means largely by the linguistic systems in our minds.

Whorf forts.

We cut nature up, organize it into concepts, and ascribe significances as we do, largely because we are parties to an agreement to organize it in this way - an agreement that holds throughout our speech community and is codified in the patterns of our language. The agreement is, of course, an implicit and unstated one, but its terms are absolutely obligatory; we cannot talk at all except by subscribing to the organization and classification of data which the agreement decrees.

Whorf-hypotesen

- *Den sterke versjonen:* språket bestemmer kognisjon. Språklige kategorier **skaper** kognitive kategorier.
- *Den svake versjonen:* språklige kategorier **påvirker** kognitive operasjoner ved å gjøre noen operasjoner enklere enn andre.

Evidens mot den sterke versjonen

- Døve barn som har fått tegnspråkinstruksjon sent (3-4 år) skiller mellom ulike dyr, farger, etc. På omtrent samme måte som andre barn (Steinberg, 1993)
- Tospråklige er ikke schizofrene, men har et koherent verdensbilde

Testing av Whorf-hypotesen

- To angrepsmåter
 - Språk er ulike:
 - f. Eks. Språk 1 markerer en perseptuell distinksjon som språk 2 ikke markerer
 - Språk 1 markerer en konseptuell distinksjon på en annen måte enn språk 2

Testing av Whorf-hypotesen forts.

- Språk varierer ikke å mye med hensyn til hva man **kan** si, men med hensyn til hva som er **lett** å si.
- Ulike måter å tenke på:
 - Vanlig tenkemåte (habitual)
 - Begrensede tenkemåter (f. Eks. Slektstermer, sykdommer)

Testing av Whorf-hypotesen forts.

- Leksikalsk innflydelse på kognisjon
 - Ord for farger
 - Ord for tall
 - Ord for spatiale forhold
- Grammatisk innflydelse på kognisjon
 - Studier av konjunktiv
 - Grammatisk markering av form
 - Grammatisk markering av kjønn

Leksikalsk innflydelse på kognisjon

- Ord for farger
 - Er benevning av farger i ulike språk et resultat av tilfeldig lingvistisk praksis?
 - Fører ulike fargebetegnelser i ulike språk til tilsvarende ulikheter i oppfatningen av fargevariasjoner?
- Ord for tall
 - Fører ulike betegnelser for tall i ulike språk til ulik tallbehandling hos språkbrukerne?
- Ord for spatiale forhold
 - Fører ulike ord for ulike spatiale forhold til ulik oppfattelse av de samme forholdene?

Grammatisk innflydelse på kognisjon

- Studier av konjunktiv
- Grammatisk markering av form
- Grammatisk markering av kjønn

